

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การเข้าร่วมเป็นหนึ่งในสมาชิกประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในปี พ.ศ.2558 จะก่อให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานจากประเทศพม่า ลาว เขมรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในอนาคตจะไม่มี ความแตกต่างระหว่างแรงงานไร้ทักษะกับมีทักษะ หรือคนไทยกับคนสัญชาติอื่นๆ อีกต่อไป แรงงานทุกคนจะมีทักษะความชำนาญฝีมือมากขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างๆ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ให้แก่เด็กนักเรียน นักศึกษา และคนทั่วไป ผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สามารถสื่อสารกับคนชาติต่างๆ ได้ ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนควร จะให้ความสนใจกับคนชาติอื่นที่มาอยู่ร่วมกันกับเราเพียงชั่วคราว เพราะไม่มีผู้ใดอยากพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอน เพราะท้ายที่สุดก็จะกลับไปใช้ชีวิตที่ประเทศบ้านเกิดของตน ในระหว่างที่พวกเขาเข้ามาอยู่ในเมืองไทยจึงควรปฏิบัติกับเขาอย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น เพื่อนมนุษย์คนหนึ่ง ด้วยการไม่ทำร้าย ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน

การเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนของประเทศไทย จะเป็นโอกาสที่ดีมากของแรงงานต่างด้าวที่จะทำให้พวกเขาได้แปลงเสียงที่ดังขึ้น โอกาสและทางเลือกต่างๆ ก็จะเป็นของทุกคน แนวโน้มของสถานการณ์การย้ายถิ่นฐานของคนข้ามชาติก็จะดีขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เราจะต้องสร้างความมั่นใจร่วมกันว่า สิทธิเสรีภาพในการย้ายถิ่นฐานนั้นเป็นของทุกคนตามหลักสิทธิมนุษยชน ทุกคนมีสิทธิที่จะอพยพย้ายถิ่นได้อย่างอิสระและปลอดภัย ซึ่งถ้าเริ่มต้นจากจุดนี้ได้ พวกเราจะก็อยู่ร่วมกันบนโลกใบนี้ได้อย่างมีความสุข

จากข้อมูลผู้วิจัยสรุปประเด็นปัญหาจากผลการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง 5 ด้าน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ประเด็นปัญหาจากผลการสัมภาษณ์

ลำดับ	ประเด็น	สรุปประเด็นปัญหา
1	ด้านเศรษฐกิจ	จะมีการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่มีการเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า/บริการ การลงทุนและแรงงาน การเคลื่อนย้ายทุนเสรีระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น
2	ด้านความมั่นคงของมนุษย์	ปัญหาแนวชายแดน และปัญหาการกดขี่แรงงาน ทำให้แรงงานต่างด้าวประสบปัญหาการทำงาน รวมถึงกระบวนการในการพิสูจน์สัญชาติความล่าช้า และมีความซับซ้อน ส่งผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติ และกระบวนการจัดการแรงงานข้ามชาติทั้งระบบ
3	ด้านสังคม	ระบบสาธารณสุขและการประกันด้านสุขภาพ
4	ด้านสิ่งแวดล้อม	ปัญหามลพิษในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และการบุกรุกพื้นที่
5	ด้านการเมืองความมั่นคง	ปัญหาแรงงานเถื่อน แหล่งเสื่อมโทรม ยาเสพติด การขายที่ดินให้ชาวต่างด้าว ไม่มีสำมะโนประชากร เป็นพื้นที่ขาดการควบคุม เป็นอันตรายต่อความมั่นคง

ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัย เรื่อง งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลกระทบของแรงงานต่างด้าวเพื่อเสนอแนะแนวทางในการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าประชาคมอาเซียน” กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ในบทต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสาร บทความ บทสัมภาษณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่องานวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลกระทบของแรงงานต่างด้าวเพื่อเสนอแนะแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการเข้าประชาคมอาเซียน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล และสังเคราะห์แนวทางเพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งตัวดัชนีชี้วัด และเป้าหมายภายในปี 2558 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. อภิปรายผลการวิจัยการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการแรงงานต่างด้าวจำนวนมากถึง 15,000 ตำแหน่ง ภายหลังเศรษฐกิจฟื้นตัว ซึ่งจะทำให้เกิดการเปิดรับแรงงานต่างด้าว จากผู้ประกอบการ ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่

1.1 ควรมีนโยบายสร้างพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อที่จะใช้มาตรการป้องกันสกัดกั้น และการปราบปราม จับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายหรือแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมือง ทั้งก่อนการจดทะเบียน ระหว่างการจดทะเบียน และหลังสิ้นสุดการจดทะเบียน เน้นการปราบปราม จับกุม และดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดจริงจัง ทั้งนายจ้าง ผู้ให้ที่พักพิง ผู้ที่เกี่ยวข้อง และแรงงานต่างด้าวที่ไม่มาเข้าระบบ

ผู้วิจัยขอขยายความเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยอ้างอิงถึง ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้น คือ ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ..... คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการร่างกฎหมายฉบับนี้ เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2549 โดยหลักการและเหตุผลของกฎหมายนี้ มาจากความต้องการที่จะเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น พัฒนาการให้บริการของภาครัฐโดยรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน แต่กฎหมายเดิมซึ่งคือพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2522 ไม่เอื้อต่อการพัฒนาดังกล่าว เพราะเน้นเพียงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตอุตสาหกรรมส่งออกเท่านั้น แต่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการ “ให้บริการ” ของภาครัฐ จึงจะยกเลิกกฎหมายดังกล่าวและให้มีกฎหมายว่าด้วย “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” ขึ้น เขตเศรษฐกิจพิเศษ คือพื้นที่ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก และ “ให้สิทธิพิเศษบางประการ” ในการดำเนินกิจการต่างๆ เช่น การอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว การบริการ การผังเมืองการอยู่อาศัย ที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประกอบด้วย “นายกรัฐมนตรี” เป็นประธานผู้มีอำนาจสูงสุดรองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม นอกจากนี้ มีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่น้อยกว่าเจ็ดแต่ไม่เกินสิบคน เป็นกรรมการ

ดังนั้นการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดประโยชน์ต่อการจัดเก็บรายได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาษี ค่าธรรมเนียมต่างๆ เพื่อนำมาบริหารจังหวัดเชียงใหม่

1.2 ควรมีมาตรการนำเข้าแรงงานต่างด้าวทั้งเก่าและใหม่อย่างถูกกฎหมาย โดยการ จัดประชุมสัมมนาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในประเด็นความต้องการแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง เพื่อ จะได้สามารถตอบสนองความต้องการของนายจ้างผู้ประกอบการได้อย่างถูกต้องและทันทั่วถึง

1.3 ควรมีนโยบายสร้าง/จัดหาพื้นที่เป็น “จุลรวมศูนย์” การแก้ปัญหา การให้ข้อมูล อยู่ในจุดเดียว ทั้งนี้เพื่อความสะดวกของทั้งนายจ้างและแรงงานต่างด้าว

1.4 ควรมีแผนการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการจ้าง แรงงานต่างด้าวข้อเสนอแนะของผู้วิจัยสามารถกำหนดตัวชี้วัด และเป้าหมายได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แผนการประชาสัมพันธ์

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1	จัดตั้งพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่เป็นเขต เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้ มีสามารถในการใช้ มาตรการ กำหนด มาตรการใหม่ โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อความ รวดเร็วและถูกต้องใน การจัดระเบียบแรงงาน ต่างด้าว	สามารถจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี กฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง	-คณะรัฐมนตรี -ผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่
2	กำหนดวิธีการในการ นำเข้าแรงงานต่างด้าว อย่างถูกกฎหมาย โดย ใช้การประชุมระดม ความคิดเห็นจากที่ เกี่ยวข้องและ ผู้ประกอบการปีละ 6 ครั้ง (2เดือน/ครั้ง) หรือ จัดตั้งทีมงานวิจัยใน ประเด็นที่เป็นปัญหา	มีรายงานการสรุปผลประชุม / มี ผลการวิจัยที่นำมาใช้เป็น แนวทางในการจัดระเบียบ แรงงานต่างด้าวในจังหวัด เชียงใหม่	-ผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่ -แรงงานจังหวัดเชียงใหม่ -หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ -มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่

ตารางที่ 7 แผนการประชาสัมพันธ์ (ต่อ)

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
3	สถานที่“รวมศูนย์” ใน การจัดระเบียบแรงงาน ต่างด้าว	มีสถานที่รวมศูนย์ ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูลแรงงานต่างด้าว / ศูนย์ ข้อมูลผู้ประกอบการ / ศูนย์ข้อมูลด้าน ต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านตามกรอบ AEC / ศูนย์ให้ความช่วยเหลือและตอบ ปัญหาแรงงานต่างด้าว / ศูนย์ข้อมูล ด้านการวิจัย ฯลฯ ในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่	-ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ -สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงใหม่
4	แผนงานประชาสัมพันธ์ ระยะสั้น (1ปี) แผน ประชาสัมพันธ์ระยะ กลาง (2ปี) แผนการ ประชาสัมพันธ์ระยะ ยาว (3ปี)	มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง กับการจัดระเบียบแรงงานต่าง ต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	-สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงใหม่

2.อภิปรายผลการวิจัยการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ด้าน ความมั่นคง

การเปิดประตูสู่ประชาคมอาเซียนครั้งนี้ ปัญหาแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่ จะมาถึงจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญ ที่เรียกได้ว่า “การปิดตำนานแรงงานเถื่อน” ซึ่งควรมีระบบการบริหารจัดการสถานะบุคคล ระบบการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองและการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวที่มีประสิทธิภาพโดยมีทิศทางการบริหารจัดการแรงงานที่ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางไว้ดังนี้

2.1 ควรมีการเร่งรัดมาตรการ-การพิสูจน์สัญชาติ ยุติการผ่อนผัน การขอต่อใบอนุญาตทำงาน การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพ ให้จัดหาพื้นที่เป็น “จุดรวมศูนย์” การแก้ปัญหา การให้ข้อมูลอยู่ในจุดเดียว

2.2 ควรมีการใช้ระบบไอทีเข้ามาปรับปรุงการจัดเก็บข้อมูลแทนการกรอกเอกสาร จดอบรมให้นายจ้างสามารถกรอกข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงแรงงานทั้งของไทยและพม่า เพื่อยืนยันสัญชาติ หรือสาระสำคัญของการจ้างแรงงาน เพื่อให้นายจ้างใช้เป็นหลักฐานพาลูกจ้างไปยืนยันตัวที่ศูนย์พิสูจน์สัญชาติตามนโยบายด้านการสร้างนโยบายให้สอดคล้องกันกับประเทศต้นทาง โดยมีตัวชี้วัดการจัดการ ดังนี้

ตารางที่ 8 ตัวชี้วัดการจัดการ

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1	การพิสูจน์สัญชาติ การขอใบอนุญาต การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่	สามารถดำเนินการพิสูจน์สัญชาติออกใบอนุญาตทำงาน ประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ครบถ้วนทุกคน	-แรงงานจังหวัดเชียงใหม่ -หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ -กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเชียงใหม่
2	ระบบข้อมูลเชิงลึกของแรงงานต่างด้าวที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์นโยบายและแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาในอนาคต	จัดตั้งระบบไอทีที่มีประสิทธิภาพและสามารถค้นหาข้อมูลแรงงานต่างด้าวได้ถูกต้อง ทันเวลา	-กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเชียงใหม่
3	จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายในจังหวัดเชียงใหม่	ไม่มีจำนวนเพิ่มขึ้น	-แรงงานจังหวัดเชียงใหม่
4	สถานที่“รวมศูนย์” ในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าว	มีสถานที่รวมศูนย์ ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูลแรงงานต่างด้าว / ศูนย์ข้อมูลผู้ประกอบการ / ศูนย์ข้อมูลด้านต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้านตามกรอบ AEC / ศูนย์ให้ความช่วยเหลือและตอบปัญหาแรงงานต่างด้าว / ศูนย์ข้อมูลด้านการวิจัย ฯลฯ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่	-ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ -แรงงานจังหวัด -หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ -กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเชียงใหม่ -ประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่

3. อภิปรายผลการวิจัยการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ด้านสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายองค์กรด้านประชากรข้ามชาติ ยอมรับว่าระบบประกันสุขภาพของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมไปถึงแรงงานต่างด้าว เป็นช่องว่างในการเข้าถึงระบบประกันสุขภาพ และยากต่อการควบคุมโรคระบาดที่เกิดขึ้นกับ แรงงานต่างด้าวที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการรักษา ผู้วิจัย

จึงขอเสนอแนะว่านโยบายจากกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน ควรบูรณาการร่วมกันเพื่อเข้ามาดูแลเพื่อแก้ปัญหาโรคระบาดในระยะยาว

ตัวอย่าง การเสียชีวิตของเด็กสาวกัมพูชาวัย 2 ขวบ ที่จังหวัดระยอง มีผลยืนยันแล้วว่าเสียชีวิตจากโรคมือ เท้า ปาก เป็นรายที่ 2 ในปีนี้ (2555) กระทรวงสาธารณสุขเองยอมรับว่า เป็นเรื่องยากที่จะควบคุมการระบาดในกลุ่มแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะกลุ่มที่ลักลอบเข้าเมือง ส่งผลให้เข้าไม่ถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย และถึงแม้ว่าแรงงานที่จดทะเบียน พิสูจน์สัญชาติถูกต้อง จะได้รับสิทธิและมีประกันสุขภาพ แต่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงผู้ติดตาม เช่น ลูก หลาน แรงงาน จนกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงการระบาดของโรค ขณะเดียวกันแนวชายแดนที่พบการเข้า - ออกของแรงงานต่างด้าว ก็ยังไม่มีระบบประกันสุขภาพ เมื่อมีโรคระบาดจึงควบคุมได้ยาก นอกจากนี้กลุ่มแรงงานยังขาดการเข้าถึงแหล่งข้อมูลการป้องกันโรคต่างๆ กรณีนี้เมื่อจังหวัดเชียงใหม่จะต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือกับประชาคมอาเซียน จะเห็นได้ว่าระบบสาธารณสุขไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่ยังเหลื่อมล้ำกัน กลายเป็นปัญหาการควบคุมโรคระบาด จังหวัดเชียงใหม่ จึงควรจัดทำความร่วมมือป้องกันโรคร่วมกัน และสนับสนุนระบบบริการสาธารณสุขของประเทศเพื่อนบ้านให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรจัดระเบียบ สภาพความเป็นอยู่แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ต่างๆ ให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัยเพื่อยับยั้งการระบาดของโรค

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบัน แรงงานต่างด้าวเคลื่อนย้ายเข้าประเทศไทยกระจายไปทุกจังหวัด โรคระบาดที่สืบเนื่องมาจากปัญหาสภาพแวดล้อมและการสาธารณสุข โดยเฉพาะโรคติดต่อจากคนสู่คน จึงมีโอกาสแพร่กระจายไปได้ทั่วประเทศ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะประการที่ 2 เพื่อการป้องกันควบคุมโรค ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และแนวทางการบูรณาการการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่อาจก่อให้เกิดโรคระบาด เพราะแรงงานต่างด้าวหลายคนไม่กล้าพาไปพบแพทย์ เนื่องจากไม่มีสิทธิในการรักษาพยาบาล ดังนั้นการจัดการด้านสาธารณสุขจึงต้องมีความสอดคล้องกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในมิติของการแก้ปัญหาโรคระบาดในแรงงานต่างด้าวไปพร้อมกันด้วย โดยต้องทำให้ผู้ป่วยทุกคนสามารถรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลได้ แต่สาเหตุอาจมาจากการสื่อสารที่คลาดเคลื่อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น กรมการจัดหางาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ประชาสัมพันธ์จังหวัด ควรบูรณาการร่วมกันในการป้องกันการแพร่ระบาดในกลุ่มแรงงานต่างด้าว โดยจัดทำเอกสารเผยแพร่วิธีการดูแล และป้องกันตนเอง เป็นภาษาพม่า ลาว และกัมพูชา แจกจ่ายตามสถานประกอบการเพื่อทำความเข้าใจกับแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

3.1 ควรเฝ้าระวังสถานการณ์อุจจาระร่วงเฉียบพลันอย่างใกล้ชิด หากพบแนวโน้มสูงขึ้น หรือพบผู้ป่วยอุจจาระร่วงเฉียบพลันที่เป็นชาวต่างด้าวมากขึ้น ต้องเริ่มเก็บตัวอย่างส่งตรวจเพื่อตรวจจับอหิวาตกโรคและควบคุมโรคให้ได้เร็วที่สุด

3.2 ควรเน้นให้การได้รับวัคซีน โดยเฉพาะโรคที่แพร่กระจายได้ง่าย เช่น โรคหัด มีความครอบคลุมของวัคซีนสูง ในประชากรเด็กตามจังหวัดชายแดนและพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอยู่เป็นกลุ่มก้อน

3.3 พื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวอยู่เป็นกลุ่มก้อน ควรเน้นให้บุคลากรทางการแพทย์ตระหนักถึงโรคมลาเรียในประชากรไทยเช่นกัน เพื่อรับวินิจฉัย ให้การรักษาอย่างถูกต้อง และควบคุมโรคไม่ให้แพร่กระจายต่อไปในจังหวัด

ตารางที่ 9 ตัวชี้วัดการจัดการบุคลากรทางการแพทย์

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1	การจัดพื้นที่โซนนิ่ง แรงงานต่างด้าว	3.1 มีพื้นที่โซนนิ่งเพื่อควบคุม ความแออัดของแรงงานต่างด้าว และควบคุมโรคระบาด	-กระทรวงแรงงาน -กระทรวงสาธารณสุข -แรงงานจังหวัดเชียงใหม่
2	ตรวจสอบสุขภาพแรงงาน ต่างด้าวรายปี	3.2 ลดจำนวนโรคระบาดที่สำคัญ และควบคุมการระบาดได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	-กระทรวงสาธารณสุข -สาธารณสุขจังหวัด เชียงใหม่
3	กฎหมายประกัน สุขภาพ	3.3 มีกฎหมายประกันสุขภาพที่ ครอบคลุมแรงงานต่างด้าวและ ผู้ติดตามที่สามารถลงมือปฏิบัติ ได้อย่างเป็นรูปธรรม	-กระทรวงสาธารณสุข -สาธารณสุขจังหวัด เชียงใหม่
4	มีแผนงาน ประชาสัมพันธ์ด้วยการ ให้ความรู้เรื่องโรค ระบาด	3.4 มีการสำรวจความคิดเห็นของ ผู้ประกอบการและแรงงานต่าง ด้าวเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการ ประชาสัมพันธ์	-ประชาสัมพันธ์จังหวัด เชียงใหม่

4. อภิปรายผลการวิจัยการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ด้านสังคม

เชียงใหม่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาตั้งหลักแหล่ง และประกอบอาชีพอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวจากพม่า ลาว และ กัมพูชา ซึ่งจากข้อมูลในเดือนตุลาคม 2554 มีแรงงานต่างชาติ และผู้ติดตามเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ณ ตุลาคม 2554 ประกอบด้วยเพศชาย 38,619 คน เพศหญิง 36,820 คน รวมทั้งสิ้น 75,439 คน ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่มาพร้อมกับแรงงานต่างด้าว คือ การนำโรคติดต่อเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย ทำให้หลายโรคที่เคยควบคุมได้ กลายเป็นปัญหาใหม่อีกครั้ง เช่น วัณโรค มาลาเรีย เอชไอวี เป็นต้น

ทั้งนี้เชียงใหม่มีจำนวนผู้ป่วยวัณโรคมามากที่สุดใน 8 จังหวัดของภาคเหนือตอนบน และพบผู้ป่วยวัณโรคสูงขึ้นทุกปีเกี่ยวเนื่องกับ โรคเอชไอวี วัณโรคในเรือนจำ และแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มประชากรที่พบเชื้อมากที่สุด และยังพบอีกว่าแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เมื่อเจ็บป่วยมักไม่กล้าไปรักษา เพราะมีปัญหาเรื่องการสื่อสารและกลัวถูกจับ

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านสังคม ซึ่งต้องดำเนินการเชิงรุก โดยเฉพาะการสาธารณสุขดังนี้

4.1 จังหวัดเชียงใหม่ควรขยายการบริการสุขภาพด้านโรคติดต่อต่างๆ ที่มีความซับซ้อน เช่น โรคเอชไอวี

4.2 จังหวัดเชียงใหม่ควรเปิดขยายบัตรประกันสุขภาพให้กับแรงงานต่างด้าวที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิประกันสังคม หรือประกันอื่นๆ หรืออย่างน้อยให้มีระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่คล้ายคลึงกับคนไทย

4.3 จังหวัดเชียงใหม่ควรจัดการเรื่องระบบประกันสุขภาพทั้งหมดให้อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากระบบประกันสุขภาพต่างๆ มีความแตกต่างกันมาก ทั้งประกันสังคม ประกันสุขภาพถ้วนหน้า สวัสดิการข้าราชการ หรือประกันสุขภาพ

4.4 จังหวัดเชียงใหม่ ควรหาแนวทางการเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขที่มีความยุ่งยาก ซึ่งเหตุผลนี้ทำให้แรงงานต่างด้าวในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะเข้าไปรักษาในโรงพยาบาลของรัฐ โดยเฉพาะเรื่องของคำรักษาพยาบาล หรือกลัวว่าสิทธิต่างๆ จะไม่ครอบคลุมโรคของตัวเอง จึงเสนอว่าหากรัฐบาลต้องการจัดการระบบรักษาพยาบาลสำหรับคนต่างด้าวนั้น ควรจะทำให้เป็นแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ตั้งแต่พิสูจน์สัญชาติลงทะเบียนสิทธิรับประกันสุขภาพ ให้เสร็จภายในวันเดียว จะทำให้แรงงานต่างด้าวไม่คิดหลีกเลี่ยงที่จะอยู่ในระบบสวัสดิการและการรักษาพยาบาล

4.5 ตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อดูแลระบบนี้โดยเฉพาะ เพราะระบบประกันสังคมไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ปัจจุบันของแรงงานต่างด้าว เนื่องจากแรงงานกลุ่มนี้มีพฤติกรรมเปลี่ยนงาน และเปลี่ยนนายจ้างบ่อยครั้ง ทำให้นายจ้างไม่สามารถจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมได้ตลอด อีกทั้งแรงงานกลุ่มนี้บางส่วนอาจไม่ได้ยอมรับเงินชดเชยเมื่อชราภาพ เพราะบางคนกลับประเทศก่อน จังหวัดเชียงใหม่ควรจะสร้างระบบที่เอื้อให้กับคนกลุ่มนี้ตามสภาพความเป็นจริงของพื้นที่

4.6 จังหวัดเชียงใหม่ควรมีการจัดทำเวิร์คช็อป (Workshop) เพื่อลดความขัดแย้งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดหางานจังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานประกันสังคม เชียงใหม่ ลดความสับสนที่เกิดขึ้นกับนายจ้าง จากข้อเสนอแนะข้างต้นนี้ผู้วิจัย เสนอตัวชี้วัดการจัดการด้านสังคม ดังนี้

ตารางที่ 10 ตัวชี้วัดการจัดการด้านสังคม

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1	ขยายการบริการสุขภาพให้ครอบคลุมโรคที่มีความซับซ้อน	มีการบริการสุขภาพโรค วัณโรค มาลาเรีย เอชไอวี และโรคอื่น ๆ ที่ตรวจพบในแรงงานต่างด้าว	-สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
2	บัตรบริการสุขภาพ	มีการขยายบัตรบริการด้านสุขภาพ และให้สิทธิการเข้าถึงในการรักษาใกล้เคียงกับคนไทย ประชาสัมพันธ์ให้แรงงานต่างด้าวเกิดความเข้าใจในสิทธิของตนเองพึงจะได้รับ ในมาตรฐานการรักษาเดียวกัน	-สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
3	พื้นที่บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)	มีสถานที่ / พื้นที่บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อให้แรงงานต่างด้าวใช้เวลาในการจัดการปัญหาด้านสุขภาพให้แล้วเสร็จภายในวันเดียว	-ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ -แรงงานจังหวัด -หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ -กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเชียงใหม่ -ประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 10 ตัวชี้วัดการจัดการด้านสังคม (ต่อ)

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
4	ตั้งหน่วยงานใหม่ดูแลระบบประกันสุขภาพโดยเฉพาะ	จัดตั้งหน่วยงานใหม่ เพื่อวางระบบการพิสูจน์สัญชาติ/หรือสร้างระบบให้สอดคล้องกับการข้อมูลพื้นฐานที่แรงงานต่างด้าวได้ลงทะเบียนไว้ และแยกข้อมูลด้านสุขภาพแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะ	-หน่วยงานใหม่ ขึ้นตรงกับผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่
5	จัดเวิร์กช็อปชี้แจงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	มีแนวทางการบริหารระบบที่สอดคล้องกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงานจังหวัด / สาธารณสุขจังหวัด เพื่อลดความขัดแย้งในการให้บริการ	-ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ -แรงงานจังหวัด -หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ -กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดเชียงใหม่ -ประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงใหม่

5. อภิปรายผลการวิจัยการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าว กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ด้านความมั่นคงของมนุษย์

จังหวัดเชียงใหม่มีแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสถานะและสิทธิอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีทั้งในส่วนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมแต่ตรวจสอบจากทางราชการ และกลุ่มที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้านด้วยเหตุผลทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความไม่ปลอดภัยในชีวิต บางส่วนไม่สามารถส่งกลับประเทศต้นทางได้และมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ สถานภาพการดำรงชีวิตของบุคคลดังกล่าวไม่เอื้อต่อความมั่นคงและสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นหากปล่อยไว้โดยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาวอย่างรุนแรง โดยผลกระทบดังกล่าว ไม่จำกัดเฉพาะที่จะเกิดจากกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้โดยตรงเท่านั้น แต่จะรวมถึงกลุ่มบุตรหลานที่จะเกิดขึ้นในภายหลังซึ่งจะมีปัญหาด้านสังคมตามมา อันจะเป็นการเพิ่มความรุนแรงของสภาพปัญหาให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

แต่เดิมความหมาย “ความมั่นคงของมนุษย์” มีความหมายครอบคลุมเฉพาะความมั่นคงของประชากรจากภัยสงคราม ต่อมาความหมายของคำนี้จึงขยายไปถึงความมั่นคงของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ จนทำให้ “ความมั่นคงของมนุษย์” และ “ความกินดีอยู่ดี” เกือบจะเป็นคำที่แทนกันได้ สำหรับประเทศไทย “กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การที่ประชาชนจะได้รับหลักประกันด้านสิทธิ ความปลอดภัย การสนองตอบต่อความจำเป็นขั้น

พื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมในการพัฒนาตนเอง”

ความสุขและความมั่นคง มีความหมายถึงนามธรรม ทำให้ยากที่จะนำไปกำหนดทิศทางในการทำงานเพื่อพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งยังต้องนำระดับของความมั่นคงไปเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาจุดบกพร่องของการจัดการให้ทัดเทียมเกณฑ์มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาจังหวัดเชียงใหม่ จะได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่อง แต่การแก้ไขปัญหายังขาดวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบและยังคงมีปัญหาคอขวดในการดำเนินการอีกหลายประการ เช่น ปัญหาในเรื่องกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง รวมถึงปัญหาในเรื่องทัศนคติของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางดำเนินงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางเพื่อจัดการปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ สรุปได้ดังนี้

5.1 จังหวัดเชียงใหม่ควรมีจัดการประชุม สัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งสถานการณ์ปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ให้เป็นปัจจุบัน และใช้แนวทางการจัดการปัญหานี้บนพื้นฐานการสร้างสมดุลสมดุระหว่างหลักสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงของชาติ ประโยชน์อีกประการหนึ่งคือการปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว ที่ควรจะได้รับสิทธิและประโยชน์ตามความเหมาะสม

5.2 จังหวัดเชียงใหม่ควรมีการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติและเอกสารแสดงตนสำหรับแรงงานต่างด้าวเพื่อให้ทราบที่มาและสถานะของการดำรงอยู่ของและนำไปสู่การพิจารณากำหนดสถานะที่เหมาะสม โดยมีมาตรการรับรองสถานะบุคคลแก่กลุ่มแรงงานต่างด้าว

5.3 หน่วยงานรัฐในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ ควรมีแนวคิดการเพิ่มความรู้พื้นฐานด้านต่างๆ ให้กับแรงงานต่างด้าว เช่น ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการล่วงละเมิด สิทธิที่แรงงานต่างด้าวพึงจะได้รับ ฯลฯ เมื่อมีความรู้เพิ่ม แรงงานต่างด้าวเหล่านี้จะมาเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ฯลฯ

5.4 จังหวัดเชียงใหม่ควรร่วมมือกับผู้ประกอบการ เพื่อจัดแหล่งพักอาศัยให้กับแรงงานต่างด้าว (การจัดโซนนิ่งที่พักอาศัย) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการควบคุมดูแลและจัดระเบียบที่พักอาศัยให้มีสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพการทำงานและสุขภาพอนามัย ตลอดจนสามารถควบคุมและกำหนดใช้มาตรการต่างๆ ได้โดยง่าย จากข้อเสนอแนะข้างต้นนี้ผู้วิจัย ขอเสนอตัวชี้วัดการจัดการด้านความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

ตารางที่ 11 ตัวชี้วัดการจัดการด้านความมั่นคงของมนุษย์

ลำดับ	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย (ภายในปี 2558)	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
1	ประชุม สัมมนา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งสถานการณ์ ปัญหาด้านความมั่นคง ของมนุษย์ให้เป็น ปัจจุบัน	มีรายงานการประชุม / มี ผลการวิจัย ด้านความมั่นคงของ มนุษย์ (ในมิติที่กำหนด) เป็น ปัจจุบันอยู่เสมอ	-ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ -แรงงานจังหวัด -หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ -กองอำนวยการรักษาความ มั่นคงภายในจังหวัด เชียงใหม่ -ประชาสัมพันธ์จังหวัด เชียงใหม่
2	จัดทำทะเบียนประวัติ และเอกสารแสดงตน สำหรับแรงงานต่างด้าว	มีประวัติโดยละเอียด ทุกคน	-แรงงานจังหวัด
3	เพิ่มความรู้พื้นฐาน ด้านต่าง ๆ ให้กับ แรงงานต่างด้าว	มีการจัดการประชุมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ระหว่างหน่วยงาน ของรัฐและตัวแทนแรงงานต่าง ด้าว ถึงปัญหาต่างๆทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต เพื่อนำไปสู่ การวางแผนการแก้ไขปัญหามาจาก พื้นฐานความเป็นจริง	-ประชาสัมพันธ์จังหวัด เชียงใหม่ -มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่
4	จัดแหล่งพักอาศัยให้กับ แรงงานต่างด้าว ใน รูปแบบการจัดโซนนิ่ง	มีที่พักอาศัยแบบโซนนิ่งเป็น พื้นที่ตัวอย่าง	-กองอำนวยการรักษาความ มั่นคงภายในจังหวัด เชียงใหม่